

- RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES. –2022. –Т. 3. – No. 01. –С. 1-4.13.
5. Кубаева М. Visual technologies based on the principles of demonstration is the foundation for pre-schoolers“ education //in Library. –2022. –Т. 22. – No. 2. –С. 189-200.
 6. Кубаева М. Ekologiktarbiya berishda vizual texnologiyalardan foydalanish //in Library. –2022. –Т. 22. –No. 1. –С. 8-11.
 7. Кубаева М. Секреты пробуждения любви к природе //inLibrary. –2021. – Т. 21. –No. 2. –С. 51-53.
 8. Kubaeva M. B. Q. THE USE OF VISUAL TECHNOLOGIES OF EDUCATION IN ECOLOGICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN AS A PEDAGOGICAL PROBLEM //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS. – 2021. – Т. 2. – №. 06. – С. 6-10.
 9. М Кубаева Maktabgacha yoshdagi bolalarga ekologik ta’lim-tarbiya berishda vizual texnologiyalarning o’rni // in Library 2021 (1), 102-105
 - 10.М Кубаева Важность экосистемного образования для дошкольников// in Library 2022 (4), 921-926

TA’LIM VA TARBIYA JARAYONIDA O‘SMIRLARNING AXLOQ- IRODAVIY FAZILATLARINI SHAKLLANTIRISH.

Rahmatova Nasiba Sobirovna

**Navoiy innovatsiya universiteti “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrası
Pedagogika va psixologiya ta’lim yo‘nalishi o‘qituvchisi**

Annotatsiya: Ushbu maqolada kishining o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishishida qiyinchiliklarni yengib o‘tishga qaratilgan faoliyati va xulq-atvorini ongli ravishda tashkil qilishi va o‘z-o‘zini boshqarishi, mustaqillik, qat’iyatlilik, tirishqoqlik kabi mavzular ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Ta’lim va tarbiya, aqliy va shaxsiy rivojlanish, axloqiy va irodaviy, tartib-intizom, qat’iyat.

ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ И ВОЛЕВЫХ КАЧЕСТВ ПОДРОСТКОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ.

Аннотация: В данной статье раскрываются такие темы, как самоконтроль, самостоятельность, настойчивость, а также самоуправление своей деятельностью и поведением, направленное на преодоление трудностей в достижении своих целей.

Ключевые слова: Образование и тренировка, умственное и личностное развитие, мораль и воля, дисциплина, целеустремленность.

FORMATION OF MORAL AND VOLUNTARY QUALITIES OF TEENAGERS IN THE PROCESS OF EDUCATION AND UPBRINGING

Abstract: This article reveals topics such as self-management, independence, perseverance, and self-management of one's activities and behavior aimed at overcoming difficulties in achieving one's goals.

Key words: Education and training, mental and personal development, moral and will, discipline, determination.

Mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha ustuvor vazifalarga muvofiq kadrlar tayyorlashning mazmunini tubdan qayta ko'rib chiqish, xalqaro standartlar darajasida oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlashga zarur shart-sharoitlar yaratish dolzarblik kasb etmoqda.

Prezident Sh.M.Mirziyoyev ham "Oldimizga yoshlarga tarbiya berish, psixologiya va boshqa turli sohalarda kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash bo'yicha murakkab vazifalar turibdi", deya jamiyatimiz hayotida ro'y berayotgan barcha o'zgarishlarning pedagogik-psixologik mohiyatini bo'lg'usi mutaxassislar tomonidan o'zlashtirilishiga ko'mak beruvchi ilmiy manbalarning ahamiyatini yana bir marotaba ta'kidlab o'tdi.

Maktab ta'limining asosiy maqsadlaridan biri har bir bolaning to'liq aqliy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydigan psixologik sharoitlarni yaratish va saqlashdir. Binobarin, ta'lim jarayoni o'smirning shaxsiyati, uning individual imkoniyatlari, qobiliyatlari va qiziqishlariga ko'proq yo'naltriladi.

Irodaviy fazilatlarni qulay shakllantirish uchun zarur nazariy shart – sharoitlar maktab yoshidagi psixologik xususiyatlar bilan yaratiladi, N.I.Boldirev, L.I.Bojovich, T.V.Dragunova, A.G.Kovalev, V.A.Krutetskiy, va boshqalar o'smirlarning axloqiy va irodaviy rivojlanishiga alohida sezgirligini ta'kidlaydilar, chunki bu yoshda axloqiy xatti-harakatlarning yetarli tajribasi to'plangan, o'z-o'zini tarbiyalashga axloqiy extiyoj uyg'onadi.

"Ta'limning asosiy maqsadi - ma'lum bir idrok va motivatsiya tuzilishiga ega bo'lgan shaxsni rivojlantirishdir, ya'ni. adolatli jamiyat barpo etishga xizmat qilishga qodir shaxs" "Ta'lim va tarbiya nafaqat bilim berish, balki odamlarning mavqeini, his-tuyg'ularini, xohish-istaklarini, harakatlarini o'zgartirish, tartibga solish demakdir... tarbiya insonga qanday yashashni o'rgatadi... Tarbiya insonni yaxshi hayotga tayyorlashi kerakki, unda yaxshi hayot kechirishi kerak, ular ma'lum bir rolni bajarishlari, foydali ishlarni bajarishlari mumkin» .

"Ta'lim - bu o'sish va u hech qanday tashqi maqsadga bo'ysunmaydi. Bu maqsadning o'zidir". Yaxshi maqsad - bu bilimdonlarning o'zidan kelib chiqadigan, lekin ayni paytda tashqi talablarga to'g'ri keladigan va demokratik jamiyatga mos keladigan xulq-atvor munosabatlarini shakllantirish uchun zarur shartlarni o'z ichiga olgani maqsadlidir. Inson tabiatiga xos bo'lgan uchta asosiy fazilat - ishonch, umid, minnatdorchilik, Bolnovning fikricha, ta'lim orqali

shakllanishi kerak bo'lgan fazilatlar tizimining o'zagini tashkil qiladi. O.F.Bolnov tarbiyada shakllangan oddiy axloq shakllaridan mehr-oqibat, burch tuyg'usi, halollik, barcha hayotiy sharoitlarda ishonchlilik, hurmat, chuqur hurmat, kamtarlik, hayo, boshqa birovning hayotiga e'tibor, yordam berishga tayyorlik, bag'rikenglikni o'z ichiga oladi.

I.V."Xarakter psixologiyasi" asar muallifi Straxov "insonning irodasini aks etituvchi, uning axloqiy qiymatli yo'nalishlari bilan bog'liq bo'lgan, bular masuliyat intizom, halollik, sadoqat" sifatlar guruhini ko'rib chiqadi. Olim shaxsiyatining bunday xususiyatlari odatda faqat o'smirlik davrida shakllantirilishini aniqladi.

V.I.Selivanov irodaning psixologik jabhalarini yoritayotib, u shunday g'oyani ilgari suradi, insonning ongini jarayonlar, holatlar, xislatlarni o'zida mujassamlashtiruvchi yaxlit tizim sifatida tasavvur qilish mumkin.

O'smirning axloqiy va irodaviy fazilatlarini shakllantirishda tengdoshlar guruhi katta o'rin tutadi. Guruhning umumiy hayotida ishtirok etadi. Uning manfaatlariga muvofiq yashash orqali o'smirlar o'zlarining xatti-harakatlarini nazorat qilishni o'rganadilar va guruh manfaatlarini boshqaradilar. Tengdoshlar o'smirni yanada qat'iyatli va qat'iyatli bo'lishga undash uchun yetarli resurslarga ega. Shaxsning axloqiy va irodaviy sifatleri tartib-intizom, qat'iyat, mardlika, jasorat, katta ob'ektiv qiyinchilik va to'siqlarni yengib o'tishga tayyordirlar.

Shunday qilib, "Iroda" dan to'g'ri foydalanish qanchalik muhimligini ko'rsatishga yordam beradi, shu bilan birga o'z xohish-irodasi bilan muvoffaqiyatli ishni tashkil etish insonga o'z salohiyatini oshirishga imkon beradi. Biz umuman irodaga xos xususiyatlar xaqida gapirishimiz mumkin: kenglik, kuch va barqarorlik. Irodaviy sifatning kuchi va barqarorligi. Irodaviy sifatning kengligi yoki chegaralanishi u bilan aniq namoyon bo'lgan harakatlar soni orqali aniqlanadi. Irodaviy sifatning kuchi qiyinchiliklarni yengish uchun ixtiyoriy sa'yi-harakatlarning namoyon bolish darajasi bilan belgilanadi. Irodaviy sifatlar barqarorligining asosiy belgisi-bunday vaziyatlarda irodaviy harakat namoyon bo'lishining doimiylik darajasi. Bu xususiyatlar o'rtasidagi munosabatlar odamdan odamga farq qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh.R.Barotov. Umumiy psixologiya [Matin] darslik 2022-156b.
2. Psixologiya nazariyasi va tarixi [Matn]: Darslik Baratov Sh.R., Olimov L.Y., Avezov O.R. — Toshkent: «O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti, 2019. — 504 b.
3. F.I. Xaydarov, N.I. Xalilova darslik umumiy psixologiya . Toshkent -2009.
4. Bozhovich L. I., Slavina L. S., Endovitskaya T. V. Ixtiyoriy xatti-harakatlarni eksperimental o'rganish tajribasi // Masalalar. psixolog. 1976. No 4. B. 55 – 68.